

לא רק מלגת לימודים

מענק שירות חובה בגובה שכר המינימום, המעט שישראל העשירה חייבת למשרתי החובה
ד"ר יעקב שיינין, 10 באוגוסט 2016

אכן צה"ל הוא צבא העם, ושירות חובה הוא חלק מהחובות האזרחיות, אולם כיוון שכ- 50% מהנוער הישראלי אינו משרת בצה"ל, נוצרת כאן גם אפליה כלכלית בלתי נסבלת בין מי שמשרת לבין מי שאינו משרת, ויכול לעבוד בזמן הזה ולצבור סכום כסף הולם ללימודים וכד'. לפיכך, מענק שירות חובה בגובה שכר מינימום הינו המעט שאזרחי ישראל חייבים למשרתי החובה בחברה שבה רק כ- 50% מהנוער משרתים. המענק לא הופך את ילדנו בצבא "לחיליים שכירים", הם היו ויישאו **משרתי חובה**, אבל יתוגמלו כלכלית ברמת המינימום המקובלת במשק ולא רק "בפירורים".

לסיום, יש להדגיש שתוספת העלות הכרוכה במענק זה, **אסור** שתבוא מתקציב הביטחון, אלא כתוספת נטו שיעמיד משרד האוצר באמצעות תקציב המדינה, ועכשיו, לטובת משרתי החובה. ככלכלן המכיר את כלכלת ישראל שנים רבות, ישראל היום חזקה כלכלית "ועשירה" דייה (מדינה מתועשת, הנמצאת במקום ה-20 בעולם מתוך 200 מדינות) כדי שתוכל למלא חובה מינימלית זו כלפי ילדיה שחויבו לשרת אותה ולהגן עליה, 24 – 32 חודשים.

כדי שאהיה ברור ומוכן באופן מלא, יש לעדכן מיד את **מענק השחרור** כדי שישקף תמורה הוגנת, לכל חיילי החובה בגובה שכר המינימום, גם אם הדבר יחייב עכשיו העלאת המע"מ בחצי נקודת האחוז (ל- 17.5%). אבל, להערכת, העלאת המע"מ לא הכרחית כי הגידול הצפוי בגרעון הוא נסבל, כ- 0.3 אחוזי תוצר (במקום הצעת התקציב לגרעון של 2.9% תוצר, יעמוד הגרעון על 3.2% תוצר לשנת 2017).

יתכן שהעלאת המע"מ, או הגדלת הגרעון, הם דברים לא טובים לכלכלה, אבל לקחת מעשרות אלפי נערים ונערות, בני 18 – 21, כל שנה את רוב התמורה המינימלית (שכר מינימום) שמגיעה להם בעבור שירות החובה שהם נותנים למדינה, רק כדי שאותם אלו שלא משרתים ישלמו מס נמוך יותר, זה גרוע ומעוות שבעתיים.

את העוול הזה שנעשה למשרתי החובה, כל אזרח יכול להבין ובוודאי שפקידי האוצר שסיימו את לימודי הכלכלה. לכן אין לדחות תיקון זה אפילו שנה נוספת. עכשיו זה הזמן המתאים לתקן עוול היסטורי ותקציב המדינה שיוגש לכנסת לשנים 2017 – 2018 יכול בקלות להכיל תיקון עוול זה.

הרבה מחמאות לרמטכ"ל על תרומתו לעלייה הדרמטית בשכר של חיילי וחיילות החובה, העומד עכשיו על בין 800 ₪ לבין 1,600 ₪ לחודש. בנוסף, ניתן לחיילי החובה מענק שחרור המסתכם בסדר גודל של 14,000 ₪ עד 20,000 ₪ (בהתאם ליחידה: קרבי / עורפי), לתקופת שירות של 36 חודשים (המענק הוא פרופורציוני לאורך השירות).

העיקרון הוא נכון, אולם הסכום ממש נמוך, ולא מאפשר לצעירים, לאחר שירות צבאי ארוך של 24 – 32 חודשים, להתחיל בחיים אזרחיים, שבד"כ מתחילים בלימודים לתואר אקדמאי (עלות שכ"ל של מעל 40,000 ₪ לפני הוצאות על מגורים ומחיה), או בלימודים לרכישת מקצוע. לכן מובן רצונו של הרמטכ"ל לתת מלגות לימודים, בתחילה לקרביים/קרביות ובהמשך כנראה לכל משרתי החובה בצה"ל.

פעילות הרמטכ"ל, לעודד לימודים לאחר סיום השירות, הינה צעד חשוב הממשיך את דרכו של צה"ל כתורם לחברה בישראל. לכן, חשוב ורצוי שצה"ל יסביר, ימליץ וינסה לכוון כל משתחרר לפנות ללימודים המתאימים לאופיו. אולם גם אם משוחרר ירצה לחסוך ולהקים לעצמו "עסק" בעתיד, יש לסייע לו בדיוק כמו הסיוע שניתן למשוחרר שפונה ללימודים. מבחינת הצדק והראיה הכלכלית, אם המענק או המלגה ניתנים בגין שירות החובה, אין להפלות על בסיס העדפות סוג העיסוק או הלימוד.

אני חושב, שהמהלך שעשה הרמטכ"ל נכון וחכם, כיוון "שמלגת לימודים" נראית כדבר הכרחי במאה ה-21, בעוד שהגדלת מענק השחרור עלולה להיראות "כמותרת". אולם עכשיו, לאחר שנראה שהנושא נקלט, והציבור מבין את ההכרח לגמול למשתחרר על ידי העמדת תנאי התחלה סבירים לחיים האזרחיים, צריך לעשות הכול, כדי שהתקבולים של משרתי החובה בצה"ל יהיו לפחות בגובה שכר מינימום. כלומר, כל חייל/חיילת חובה יקבלו בגין כל חודש שירות כ- 5,000 ₪ לפחות. חלקו הגדול של התשלום החודשי יישמר עבורם ויינתן רק בסוף השירות כמענק שירות חובה בגין "**התרומה לביטחון ישראל**".

כיום חייל עורפי מקבל שכר+ מענק שחרור של כ-1,200 ₪ לחודש וחייל קרבי כ-2,200 ₪ לחודש, כלומר רק בין כ-25% לבין 45% משכר המינימום הנהוג במשק הישראלי.

יש להגדיר מחדש את מענק השחרור כמענק שירות חובה, ולהפוך אותו לנורמה חברתית המחייבת את המדינה.